ПрАТ "ВНЗ "МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ"

Навчально-науковий інститут права та безпеки імені князя Володимира Великого

МАУП

Кафедра правоохоронної та антикорупційної діяльності

Затверджую:
Директор Навчально-наукового інституту права та безпеки ім. князя Володимира Великого

_____
Сергій ЛИСЕНКО
"28" 08 2026 р.

Схвалено на засіданні кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності
Протокол № 1 від 28 серпня 2026 року
Завідувач кафедри

_____
Володимир ЗАРОСИЛО

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Сучасний розвиток кримінального права»

Спеціальності: **К9 Правоохоронна діяльність**

Освітнього рівня: **другий (магістерський) рівень**

Освітньої програми: **Правоохоронна діяльність**

Спеціалізація: _____

Київ МАУП 2026

Розробник силабусу навчальної дисципліни:

Савка Олександр Іванович – доцент кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності

(підпис)

Викладач:

Савка Олександр Іванович – доцент кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності

(підпис)

Силабус розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності
Протокол № 1 від 28 серпня 2026 р.

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Сучасний розвиток кримінального права
Шифр та назва спеціальності	К9 «Правоохоронна діяльність»
Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	**4 кредитів /120 год** Лекції : 20 Семінарські заняття: 20 Самостійна робота студентів: 80
Терміни вивчення дисципліни	1 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	**іспит**
Сторінка дисципліни на сайті	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/institut-prava/kafedra-pravoohoronnoyu-diyalnisty/silabusi11.html

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація

Савка Олександр Іванович	
Науковий ступінь	кандидат юридичних наук
Вчене звання	доцент
Посада	доцент кафедри
Дисципліни, які викладає НПП	Кримінальне право, Міжнародне кримінальне право, Криміналістика
Напрями наукових досліджень	Система забезпечення правоохоронної діяльності, Судові та правоохоронні органи України. Теоретико-методологічні засади сучасного розвитку кримінального права України, реформування кримінального законодавства України, кримінально-правова протидія корупції та службовим кримінальним правопорушенням, сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації та

	правозастосування, удосконалення системи кримінальних покарань і альтернатив кримінально-правовому реагуванню, перспективи розвитку кримінально-правової доктрини України.
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1723-3412 Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=l5XcHCsAAAAJ
Контактна інформація викладача:	
E-mail:	Kaf.prd.409@gmail.com
Контактний тел.	490-95-02
Телефон кафедри	490-95-21
Портфоліо викладача на сайті кафедри/Інституту/Академії	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/institut-prava/kafedra-pravoohoronnoyu-diyalnisty.html

Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Сучасний розвиток кримінального права» спрямована на поглиблене вивчення сучасних тенденцій розвитку кримінального права України, актуальних проблем кримінально-правової науки, особливостей удосконалення кримінального законодавства.

У межах дисципліни розглядаються теоретико-методологічні засади розвитку кримінального права, принципи кримінально-правового регулювання, напрями кримінально-правової політики, проблеми криміналізації та декриміналізації діянь, перспективи реформування Кримінального кодексу України, вплив міжнародного та європейського права на національне кримінальне законодавство.

Особлива увага приділяється проблемам кримінально-правової протидії корупції, злочинам проти основ національної безпеки України, міжнародним злочинам і воєнним злочинам, імплементації положень Римського статуту Міжнародного кримінального суду, застосуванню практики Європейського суду з прав людини та правових позицій Верховного Суду.

За результатами вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні вміти аналізувати сучасні проблеми кримінального права, застосовувати положення національного законодавства з урахуванням міжнародних стандартів, досліджувати судову практику, здійснювати кримінально-правову оцінку конкретних діянь, формулювати аргументовані висновки та готувати науково-практичні пропозиції щодо розвитку кримінально-правової науки й удосконалення законодавства України.

Предмет вивчення дисципліни – є закономірності, сучасні тенденції та перспективи розвитку кримінального права України, його теоретичних засад, принципів і кримінально-правових інститутів, а також процеси реформування кримінального законодавства з урахуванням національних потреб. Особлива

увага приділяється проблемам кримінально-правової політики, криміналізації та декриміналізації діянь, протидії корупційним і службовим правопорушенням, а також перспективам застосування новітніх технологій у сфері кримінального права.

Метою освітнього компонента є отримання здобувачами вищої освіти знання системи концептуальних положень антикорупційного права та системи діяльності антикорупційних органів, основні тенденції та перспективи розвитку кримінального права України, поглиблення розуміння його теоретичних засад, принципів та інститутів, а також розвиток умінь аналізувати й критично оцінювати кримінальне законодавство, практику його застосування та напрями реформування з урахуванням міжнародних зобов'язань України, європейських правових стандартів і сучасних викликів, зокрема в умовах збройної агресії проти України та цифрової трансформації суспільства.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента є: поглиблення теоретичних знань про сутність, систему, принципи та функції кримінального права, закономірності його становлення й сучасного розвитку; дослідження процесів реформування кримінального законодавства України, зокрема концептуальних підходів до розроблення та вдосконалення Кримінального кодексу України; формування здатності обґрунтовувати пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства та практики його застосування на основі наукового аналізу, порівняльно-правового дослідження й оцінювання актуальних суспільних потреб; формування навичок кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень, розмежування суміжних складів, вирішення питань конкуренції кримінально-правових норм і застосування правових позицій Верховного Суду; дослідження актуальних проблем кримінального права в умовах воєнного стану, зокрема кримінально-правової протидії злочинам проти основ національної безпеки України, колабораційній діяльності, воєнним та іншим міжнародним злочинам; розвиток аналітичних і дослідницьких компетентностей здобувачів вищої освіти, уміння працювати з нормативно-правовими актами, судовою практикою, міжнародними документами та науковими джерелами; аналіз сучасних підходів до протидії корупційним і службовим кримінальним правопорушенням, виявлення проблем законодавчого регулювання та правозастосовної практики.

Пререквізити навчальної дисципліни. Вивчення навчальної дисципліни «Сучасний розвиток кримінального права» передбачає наявність у здобувачів вищої освіти базових знань із теорії держави і права, конституційного права, кримінального права, а також розуміння основних положень кримінального законодавства України, принципів кримінальної відповідальності, підстав кримінальної відповідальності, складу кримінального правопорушення, його кваліфікації та системи покарань. Передумовою опанування дисципліни є також здатність працювати з нормативно-правовими актами, аналізувати правові норми, узагальнювати правову інформацію та застосовувати набуті знання для розв'язання практичних завдань у сфері правоохоронної діяльності.

Постреквізити навчальної дисципліни. Знання та уміння, отримані здобувачами вищої освіти в процесі вивчення навчальної дисципліни «Сучасний розвиток кримінального права», сприяють успішному вивченню здобувачами вищої освіти цілої низки інших проблемних курсів з навчальних дисциплін, спрямованих на формування професійних знань і умінь: «Сучасні аспекти кримінального процесу», «Актуальні проблеми розслідування кримінальних правопорушень», «Сучасні питання кримінології», «Актуальні питання забезпечення антикорупційної діяльності» «Виробнича практика».

Навчальна дисципліна забезпечує формування здобувачами вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Право» а саме:

Програмні компетентності

Загальні компетентності	ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
Спеціальні компетентності	СК1.Здатність брати участь у розробленні та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності. СК3 Здатність виявляти та аналізувати причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживати заходи для їх усунення. СК5.Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності. СК15. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз приватним та публічним інтересам людини й держави.

Результати навчання	РН4 Узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, з урахуванням цілей, обмежень, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів. РН5Аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення. РН11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності РН12 Надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності. РН13 Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.

2. Зміст навчальної дисципліни

№	Назва теми	К-сть годин, з них:			
		Лекції	**Семінарські зан.**	**Самостійна робота**	**Методи навчання/методи оцінювання**
Сучасний розвиток кримінального права					**Методи навчання:** словесні (навчальна лекція; бесіда; навчальна дискусія); індуктивний метод; дедуктивний метод; аналітичний; практичний (робота з фабулами юридичних справ);
Тема 1.	Сучасний розвиток кримінального права України: стан, тенденції та перспективи	2	2	8	
Тема 2.	Кримінально-правова політика, принципи кримінального права, криміналізація та декриміналізація	2	2	8	
Тема 3.	Реформування кримінального законодавства України та перспективи	2	2	8	

	нового Кримінального кодексу				пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; метод проблемного викладу; частково-пошуковий; дослідницький; інтерактивні методи (аналіз ситуацій; дискусії, дебати, полеміки; діалог, синтез думок; мозковий штурм; відпрацювання навичок; ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань); інноваційні методи навчання (компетентнісний); кейс-метод. **Методи оцінювання:** усний контроль (усне опитування, оцінювання участі у дискусіях, інших інтерактивних методах навчання); письмовий контроль (контрольні, самостійні роботи, реферати); тестовий контроль (тести закритої форми: тест-
Тема 4.	Вплив міжнародного та європейського права на розвиток кримінального права України	2	2	8	
Тема 5.	Римський статут, міжнародні злочини та імплементація міжнародних стандартів	2	2	8	
Тема 6.	Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації, тлумачення закону та судової практики	2	2	8	
Тема 7.	Розвиток системи покарань, альтернативи покаранню та відновне правосуддя	2	2	8	
Тема 8.	Кримінальне право в умовах воєнного стану: національна безпека, колабораційна діяльність і воєнні злочини	2	2	8	
Тема 9.	Корупційні та службові кримінальні правопорушення: сучасні проблеми кваліфікації	2	2	8	
Тема 10.	Кіберзлочинність, штучний	2	2	8	

	інтелект, відповідальність юридичних осіб і перспективи розвитку кримінально-правової науки				альтернатива, тест-відповідність); метод самоконтролю та самооцінки; оцінювання кейс-завдань.
Модульна контрольна робота					
Всього:		**20**	**20**	**80**	
Форма контролю: Екзамен					

Методи навчання та методи оцінювання

Методи навчання словесні (навчальна лекція; бесіда; навчальна дискусія); індуктивний метод; дедуктивний метод; аналітичний; практичний (робота з фабулами юридичних справ); пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; метод проблемного викладу; частково-пошуковий; дослідницький; інтерактивні методи (аналіз ситуацій; дискусії, дебати, полеміки; діалог, синтез думок; мозковий штурм; відпрацювання навичок; ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань); інноваційні методи навчання (компетентнісний); кейс-метод

Методи оцінювання: усний контроль (усне опитування, оцінювання участі у дискусіях, інших інтерактивних методах навчання); письмовий контроль (контрольні, самостійні роботи, реферати); тестовий контроль (тести закритої форми: тест-альтернатива, тест-відповідність); метод самоконтролю та самооцінки; оцінювання кейс-завдань

Програма навчальної дисциплінита зміст практичних занять розміщені у відповідній робочій програмі навчальної дисципліни

Самостійна робота

Зміст самостійної роботи здобувача освіти з навчальної дисципліни «Сучасний розвиток кримінального права» полягає в самостійному опрацюванні нормативно-правових актів України та міжнародних договорів, навчальної й наукової літератури, актуальної судової практики Верховного Суду, Європейського суду з прав людини та Міжнародного кримінального суду з питань розвитку кримінального права.

Самостійна робота передбачає поглиблене вивчення сучасних тенденцій розвитку кримінального законодавства України, принципів кримінального права, проблем криміналізації та декриміналізації діянь, підстав кримінальної відповідальності, кваліфікації кримінальних правопорушень, призначення покарання та звільнення від кримінальної відповідальності й покарання. Особлива увага приділяється питанням кримінально-правової протидії кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану, імплементації норм міжнародного кримінального права в національне законодавство, а також удосконаленню правозастосовної практики.

У процесі самостійної роботи здобувачі освіти здійснюють аналіз законодавчих змін і судових рішень, порівняльно-правове дослідження

національних та міжнародних кримінально-правових норм, розв'язують практичні завдання з кримінально-правової кваліфікації, готують аналітичні довідки, правові висновки, доповіді та презентації, виконують індивідуальні дослідницькі завдання й готуються до семінарських занять, модульного контролю та підсумкового оцінювання.

Метою самостійної роботи є поглиблення теоретичних знань, формування навичок самостійного аналізу кримінального законодавства та практики його застосування, розвиток критичного й аналітичного мислення, а також здатності обґрунтовано вирішувати актуальні проблеми кримінального права у професійній діяльності у сфері правоохоронної діяльності.

Матриця самостійної роботи здобувачів вищої освіти міститься у робочій програмі навчальної дисципліни та відповідних методичних рекомендаціях.

Контрольні питання з дисципліни «Сучасний розвиток кримінального права»

Тема 1. Теоретичні засади сучасного розвитку кримінального права

1. Що розуміють під сучасним розвитком кримінального права України та які його основні напрями?
2. Які предмет, метод і завдання сучасної науки кримінального права?
3. Які основні етапи становлення та розвитку кримінального права незалежної України?
4. Які суспільні, політичні, економічні та міжнародні чинники впливають на розвиток кримінального законодавства?
5. У чому полягає взаємозв'язок кримінального права, кримінології та кримінального процесу?
6. Які функції виконує кримінальне право в сучасній правовій державі?
7. Яке значення має кримінально-правова доктрина для вдосконалення законодавства?
8. У чому полягає проблема стабільності кримінального законодавства в умовах постійних змін?
9. Які основні тенденції розвитку кримінального права спостерігаються в європейських державах?
10. Якими є перспективи розвитку кримінально-правової науки України в умовах європейської інтеграції?

Тема 2. Принципи кримінального права та кримінально-правова політика

11. Які основні принципи кримінального права України та в чому полягає їхнє значення?
12. Як реалізується принцип законності в кримінальному праві?
13. У чому полягає принцип правової визначеності та які вимоги він висуває до кримінально-правових норм?
14. Як співвідносяться принципи вини, справедливості, гуманізму та пропорційності?

15. Чому аналогія кримінального закону не допускається для встановлення кримінальної відповідальності?

16. Що таке кримінально-правова політика та які її основні складові?

17. У чому полягає різниця між криміналізацією та пеналізацією діянь?

18. Які критерії повинні враховуватися під час криміналізації суспільно небезпечної поведінки?

19. За яких умов доцільно здійснювати декриміналізацію діяння?

20. Як забезпечити баланс між захистом суспільства та недопущенням надмірного застосування кримінальної репресії?

Тема 3. Реформування кримінального законодавства України

21. Які основні проблеми чинного Кримінального кодексу України зумовлюють необхідність його вдосконалення?

22. Які основні концептуальні підходи застосовуються під час підготовки нового кримінального законодавства?

23. Які вимоги висуваються до структури та змісту Кримінального кодексу?

24. У чому полягають проблеми узгодженості Загальної та Особливої частин Кримінального кодексу?

25. Як оцінити якість законодавчих змін у сфері кримінальної відповідальності?

26. Які ризики виникають унаслідок частого внесення змін до кримінального законодавства?

27. Як повинні враховуватися принципи правової визначеності та пропорційності під час розроблення нових кримінально-правових заборон?

28. Яке значення має порівняльно-правовий аналіз для реформування кримінального законодавства?

29. Які етапи підготовки науково обґрунтованих пропозицій щодо внесення змін до Кримінального кодексу?

30. Якими мають бути критерії ефективності реформування кримінального законодавства України?

Тема 4 Міжнародне та європейське право в системі кримінально-правового регулювання

31. Як співвідносяться національне кримінальне законодавство та міжнародне право?

32. Яке значення має Європейська конвенція з прав людини для розвитку кримінального права України?

33. Як практика Європейського суду з прав людини впливає на визначення меж кримінальної відповідальності?

34. У чому полягають вимоги ЄСПЛ до передбачуваності кримінального закону?

35. Яке значення має заборона зворотної дії кримінального закону, що погіршує становище особи?

36. Які основні напрями гармонізації кримінального законодавства України з правом Європейського Союзу?

37. У чому полягає значення міжнародного співробітництва у сфері протидії транснаціональній злочинності?

38. Які міжнародні стандарти впливають на кримінально-правовий захист прав людини?

39. Як співвідносяться міжнародні зобов'язання України та конституційні гарантії особи в кримінальному праві?

40. Які проблеми виникають під час імплементації міжнародних стандартів у національне кримінальне законодавство?

Тема 5. Римський статут і міжнародне кримінальне право

41. Які передумови та правові наслідки набрання чинності для України Римським статутом Міжнародного кримінального суду?

42. Які основні категорії міжнародних злочинів належать до юрисдикції Міжнародного кримінального суду?

43. У чому полягають особливості злочину геноциду та його відмежування від інших міжнародних злочинів?

44. Які ознаки характеризують злочини проти людяності?

45. Що таке воєнні злочини та які основні міжнародно-правові джерела визначають їхні ознаки?

46. У чому полягають особливості злочину агресії?

47. Як розмежовуються юрисдикція Міжнародного кримінального суду та юрисдикція національних судів?

48. Що означає принцип комплементарності в діяльності Міжнародного кримінального суду?

49. У чому полягають особливості індивідуальної кримінальної відповідальності за міжнародні злочини?

50. Які проблеми виникають під час імплементації положень Римського статуту в кримінальне законодавство України?

Тема 6. Кримінально-правова кваліфікація та судова практика

51. Що таке кримінально-правова кваліфікація та яке її значення для застосування кримінального закону?

52. Які елементи та ознаки складу кримінального правопорушення мають значення для його кваліфікації?

53. Які проблеми виникають під час установлення форми вини у кримінальному правопорушенні?

54. Як розмежовуються прямий і непрямий умисел та яке це має значення для кваліфікації?

55. У чому полягають відмінності між готуванням до кримінального правопорушення, замахом і закінченим кримінальним правопорушенням?

56. Що таке сукупність кримінальних правопорушень та як вона відмежовується від одиничного правопорушення?

57. У чому полягає конкуренція кримінально-правових норм і як вирішуються проблеми її подолання?

58. Яке значення мають правові позиції Верховного Суду для забезпечення єдності судової практики?

59. Які типові помилки виникають під час кримінально-правової кваліфікації?

60. Які межі судового тлумачення кримінального закону встановлюються принципом законності?

Тема 7. Покарання та альтернативи кримінальній відповідальності

61. Які основні цілі покарання визначає кримінальне законодавство України?

62. Які принципи повинні враховуватися під час призначення покарання?

63. У чому полягає принцип індивідуалізації покарання?

64. Як співвідносяться тяжкість кримінального правопорушення, особа винного та міра покарання?

65. Які сучасні тенденції розвитку системи кримінальних покарань спостерігаються в Україні та зарубіжних державах?

66. Які правові підстави й особливості застосування пробації?

67. У чому полягає відмінність між звільненням від кримінальної відповідальності та звільненням від покарання?

68. Яке значення має відновне правосуддя в сучасній системі кримінально-правового реагування?

69. Які переваги та ризики пов'язані із застосуванням альтернатив позбавленню волі?

70. Як забезпечити відповідність системи покарань принципам гуманізму та пропорційності?

Тема 8. Кримінальне право в умовах воєнного стану

71. Які особливості розвитку кримінального законодавства України зумовлені збройною агресією та воєнним станом?

72. Які основні ознаки державної зради передбачені Кримінальним кодексом України?

73. Як розмежовуються державна зрада, колабораційна діяльність і пособництво державі-агресору?

74. Які юридично значущі обставини необхідно встановити для оцінки поведінки особи, яка перебувала на тимчасово окупованій території?

75. Як примус, погроза та інші обставини можуть впливати на встановлення вини й кримінально-правову оцінку діяння?

76. Які основні ознаки воєнних злочинів і як вони відмежовуються від загальнокримінальних правопорушень?

77. Які проблеми виникають під час кваліфікації порушень законів і звичаїв війни?

78. У чому полягають особливості відповідальності командирів та інших начальників за міжнародним кримінальним правом?

79. Які проблеми доказування вини та встановлення обставин міжнародних злочинів виникають під час збройного конфлікту?

80. Як забезпечити дотримання прав людини й принципу законності під час застосування кримінального законодавства в умовах воєнного стану?

Тема 9. Корупція, цифрові технології та перспективи розвитку кримінального права

81. Які основні проблеми кримінально-правової протидії корупції в Україні?

82. Як розмежовуються одержання неправомірної вигоди, зловживання владою та інші службові кримінальні правопорушення?

83. Які ознаки спеціального суб'єкта необхідно встановити для кваліфікації службового кримінального правопорушення?

84. Які основні напрями кримінально-правової протидії кіберзлочинності?

85. Які труднощі виникають під час кримінально-правової оцінки діянь, учинених із використанням штучного інтелекту?

86. Чи може юридична особа бути суб'єктом кримінальної відповідальності за українським законодавством і які заходи кримінально-правового характеру можуть до неї застосовуватися?

87. Які переваги та недоліки має українська модель заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб порівняно із зарубіжними моделями?

88. Як цифрові технології впливають на розвиток кримінально-правової охорони персональних даних, інформаційних систем і майнових прав?

89. Які нові суспільні відносини можуть потребувати кримінально-правової охорони та за якими критеріями слід оцінювати доцільність криміналізації відповідної поведінки?

90. Якими мають бути пріоритети розвитку кримінального права України на найближчу перспективу з урахуванням європейської інтеграції, міжнародних зобов'язань і наслідків війни?

Тема 10 Кіберзлочинність, штучний інтелект, відповідальність юридичних осіб і перспективи розвитку кримінально-правової науки

91. Які основні тенденції розвитку кіберзлочинності та які проблеми виникають під час кримінально-правової кваліфікації кіберзлочинів?

92. Які особливості кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин, систем і комп'ютерних мереж відповідно до Кримінального кодексу України?

93. Які труднощі виникають під час встановлення суб'єкта кримінального правопорушення, вчиненого з використанням анонімних мереж, криптовалют або транскордонних цифрових технологій?

94. Які кримінально-правові проблеми пов'язані з використанням штучного інтелекту для вчинення кримінальних правопорушень?

95. Хто може нести кримінальну відповідальність за суспільно небезпечні наслідки використання систем штучного інтелекту та за якими критеріями має встановлюватися вина відповідної особи?

96. Які основні моделі відповідальності юридичних осіб існують у сучасному кримінальному праві та чим вони відрізняються від кримінальної відповідальності фізичних осіб?

97. Які підстави застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру передбачені Кримінальним кодексом України?

98. Які проблеми виникають під час визначення відповідальності юридичних осіб за кримінальні правопорушення, вчинені їхніми керівниками, працівниками або представниками в інтересах таких юридичних осіб?

99. Яке значення мають міжнародне співробітництво та міжнародні правові стандарти у протидії кіберзлочинності, зокрема під час збирання електронних доказів і розслідування транскордонних кримінальних правопорушень?

100. Які основні перспективи розвитку кримінально-правової науки України з урахуванням цифровізації суспільства, поширення штучного інтелекту, трансформації корпоративної відповідальності та необхідності гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами?

Тематика курсових робіт (20 тем)

1. Сучасні тенденції та перспективи розвитку кримінального права України.
2. Кримінально-правова політика України: проблеми реалізації та напрями вдосконалення.
3. Принцип законності та правової визначеності в сучасному кримінальному праві України.
4. Проблеми криміналізації та декриміналізації діянь у кримінальному законодавстві України.
5. Реформування Кримінального кодексу України: концептуальні підходи та перспективи.
6. Вплив практики Європейського суду з прав людини на розвиток кримінального права України.
7. Гармонізація кримінального законодавства України з правом Європейського Союзу.
8. Імплементація положень Римського статуту Міжнародного кримінального суду в законодавство України.
9. Кримінальна відповідальність за міжнародні злочини: сучасні проблеми теорії та практики.
10. Проблеми кримінально-правової кваліфікації воєнних злочинів в Україні.
11. Кримінально-правова протидія державній зраді та колабораційній діяльності в умовах збройної агресії.
12. Проблеми розмежування державної зради, колабораційної діяльності та пособництва державі-агресору.
13. Сучасні проблеми тлумачення кримінального закону та застосування правових позицій Верховного Суду.
14. Конкуренція кримінально-правових норм і сукупність кримінальних правопорушень: проблеми правозастосування.
15. Сучасні тенденції розвитку системи кримінальних покарань в Україні.
16. Альтернативи кримінальному покаранню: пробація, відновне правосуддя та інші форми кримінально-правового реагування.

17. Проблеми кримінально-правової протидії корупційним і службовим кримінальним правопорушенням.

18. Кримінально-правова протидія кіберзлочинності в умовах цифрової трансформації суспільства.

19. Штучний інтелект і кримінальне право: проблеми визначення суб'єкта, вини та меж кримінальної відповідальності.

20. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: українська модель і перспективи її вдосконалення.

Технічне обладнання та/або програмне забезпечення. В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення аудиторних занять з елементами презентації. Вивчення окремих тем і виконання практичних завдань потребує доступу до інформації зі всесвітньої мережі Інтернет, який забезпечується безкоштовною мережею Wi-Fi.

Форми та методи контролю. Іспит проводиться в письмовій та усній формі: до завдання входять 3 теоретичних питання. Поточний контроль, модульний контроль, контроль самостійної роботи, контроль виконання курсової роботи та її захисту, підсумковий контроль у формі іспиту.

Загальна підсумкова оцінка (в балах) результати поточної роботи + результати іспиту.

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти*

№ тем	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Загальна сума балів
Робота на сем. занятті	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20
Самост. робота	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20

Підсумкове оцінювання	Сума балів за семінари	Сума балів за самостійні роботи	Модульна контрольна робота	Сума балів за екзамен	Загальна сума
	20	20	20	40	100

*Робота на семінарському занятті оцінюється у 2 бали.

Види робіт передбачених на семінарському занятті:

- експрес-опитування;
- опитування за темою заняття;
- тест;
- виконання практичного завдання;
- розв'язання задач;
- презентації студентів.

** Самостійна робота студента передбачає підготовка до аудиторних занять шляхом опанування матеріалів лекції, вивчення базової і додаткової літератури, періодичних видань, Інтернет - джерел та судової практики, підготовка юридичних документів. Оцінюється в 2 бали.

***Модульний контроль здійснюється у вигляді *тестування*.

Студентами пропонуються тестові завдання у кількості 20 питань.

Види тестових завдань:

- З вибором однієї правильної відповіді з наведених варіантів;
- З вибором кількох правильних відповідей;

Критерії оцінювання: виконання тестових завдань – максимум 20 балів.

Оцінювання знань здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (https://drive.google.com/file/d/1ENRncPY-dU2qLke7awVKn1OdfG88Hg8D/view).

Сума балів за всі види навчальної діяльності	**Оцінка ECT8**	**Оцінка за національною шкалою**	
		для екзамену	**для заліку**
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу. Вивчення навчальної дисципліни «Сучасний розвиток кримінального права» ґрунтується на принципах академічної доброчесності, взаємоповаги, відповідальності, систематичності навчання та активної участі здобувачів вищої освіти в освітньому процесі.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися вимог освітньої програми, робочої програми навчальної дисципліни та внутрішніх нормативних документів закладу вищої освіти; своєчасно виконувати навчальні завдання, готуватися до лекційних і семінарських занять, брати участь у дискусіях, виконувати індивідуальні завдання та самостійну роботу.

Академічна доброчесність. Під час виконання письмових робіт, підготовки доповідей, презентацій, аналітичних довідок і курсової роботи здобувачі освіти повинні самостійно формулювати висновки, належним чином зазначати використані джерела, дотримуватися правил цитування та не допускати академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів досліджень. Використання технологій штучного інтелекту допускається відповідно до встановлених у закладі освіти правил із дотриманням вимог академічної доброчесності та належного зазначення такого використання, якщо це передбачено відповідними правилами.

Навчальна активність і відповідальність. Здобувачі освіти повинні брати активну участь у навчальних заняттях, аргументовано висловлювати власну правову позицію, аналізувати положення кримінального законодавства України, міжнародно-правові акти та судову практику, дотримуватися професійної етики й поважати думки інших учасників освітнього процесу.

Виконання навчальних завдань. Усі передбачені робочою програмою завдання, зокрема практичні кейси, контрольні роботи, завдання для самостійного опрацювання та курсова робота, виконуються у встановлені строки. У разі виникнення обставин, що перешкоджають своєчасному виконанню завдань або участі в заняттях, здобувач освіти повинен завчасно повідомити викладача та діяти відповідно до правил закладу вищої освіти.

Оцінювання навчальних досягнень. Оцінювання здійснюється на основі визначених критеріїв, з урахуванням повноти й системності знань, уміння застосовувати норми кримінального права до конкретних ситуацій, аргументувати правові висновки, аналізувати судову практику та самостійно розв'язувати професійні завдання. Здобувачі освіти мають право отримувати роз'яснення щодо критеріїв оцінювання та результатів виконаних робіт.

Комунікація та професійна етика. У взаємодії з викладачем та іншими здобувачами освіти необхідно дотримуватися норм академічної культури, коректності, толерантності й професійної етики. Обговорення проблем кримінального права має відбуватися на основі законодавства, наукових аргументів і належних джерел.

Дотримання політики курсу сприяє формуванню професійних компетентностей, розвитку критичного мислення, навичок правового аналізу та відповідального застосування кримінально-правових норм у майбутній професійній діяльності у сфері правоохоронної діяльності.

Методичне забезпечення навчальної дисципліни.

1. Навчальний посібник «Судочинство та судоустрій в Україні» посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого співавторство. «Видавництво Людмила» 2020 - 196 с

2. Юридичний механізм захисту прав людини: посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: "Видавництво Людмила", 2021.172 с.

3. Прокуратура України посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: "Видавництво Людмила", 2022.119 с.

4. Правоохоронна діяльність в Україні посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: "Видавництво Людмила", 2022.119 с.

5.Національна поліція України посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: "Видавництво Людмила", 2022, 188 с.

6. Національне агентство з питань запобігання корупції посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: "Видавництво Людмила", 2022, 136 с.

7. Державна прикордонна служба України як правоохоронний орган спеціального призначення посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: "Видавництво Людмила", 2023, 168 с.

8. Національне антикорупційне бюро України посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: "Видавництво Людмила", 2022, 168 с.

9. Служба безпеки України посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: "Видавництво Людмила", 2022, 128 с.

Рекомендовані джерела інформації :

Нормативна література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text

2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text

4. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 року № 1129-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text

5. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text

6. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року № 3477-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text

7. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text

8. Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text

9. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 5 жовтня 2017 року № 2163-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text

10. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» від 5 липня 1994 року № 80/94-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр#Text

11. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р.URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_004

12. Про Національне антикорупційне бюро: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 47, ст.2051

13. Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Генеральної прокуратури України: наказ Генерального прокурора України від 12 квітня 2016 року № 149 Електронний ресурс Режим доступу http://www.cct.com.ua/2016/12.04.2016_149.htm

14. Про адвокатуру і адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076 – VI Відомості Верховної Ради, 2013, № 27, ст.282

15. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII (офіц. текст) - К., Паливода А.В., 2014 – 112 с.

16. Про Державне бюро розслідувань Закон України від 12 листопада 2015 року № 794-VIII Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 6, ст.55

17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення Закон України від 7 квітня 2011 року N 3207-VI Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 41, ст.414

18. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки Постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 року № 220

19. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#n8

20. Цивільна конвенція Ради Європи «Про боротьбу з корупцією : 1999 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text

21. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, N 47-48

22. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, N 49

23. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р.
URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15.

24. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Права людини. іжнародні договори України, декларації, документи. – К., 1992. – С.18-24.

25. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. –К., 1992. – С.36-62.

26. Кримінальний кодекс України зі змінами та допов. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text

27. Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах /
упоряд. В.В. Рожнова, А.С. Сизоненко, Л.Д. Удалова. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2011. - 456 с.

28. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон
України від 23 грудня 1993 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text

29. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 року
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text

30. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text

31. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23 грудня 1993 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text

32. Про прокуратуру: Закон України 14 жовтня 2014 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text

33. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України 07.07.2017 № 575 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17

27. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10.11.2015 р. № **772**-VIII. URL:
https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/772-19#Text

28 Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 р. № 2447-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/2447-19#Text

29. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/361-20#Text

30. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015р. № 889-VIII. URL: Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014 № 1682-VII. URL: https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/1682-18#Text

31. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 червня 2000 р. № 950 «Про затвердження Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування».

32. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року №265 «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015 - 2017 роки».

33. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2016 року №65 «Про затвердження Правил етичної поведінки державних службовців».

34. Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 року №3341-XII.

35. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» від 18 квітня 2013 року №221-VII *(зміни до ст.ст. 354, 368, 369, 370 КК України).*

36. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» 7 квітня 2011 року №3207-VI .

37. Наказ Міністерства юстиції України від 23 червня 2010 року №1380/5 «Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів».

38. Закон України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 року №393/96-ВР.

39. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року №2939-VI.

Міжнародно-правові акти

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

3. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 року. URL: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/Publications/Rome-Statute.pdf

4. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text

5. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text

6. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

7. Додатковий протокол I до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів, від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text

8. Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність від 23 листопада 2001 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575#Text

Офіційні джерела для вивчення практики та актуальних змін

1. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/

2. Верховний Суд. Офіційний вебсайт та матеріали судової практики. URL: https://supreme.court.gov.ua/

3. Європейський суд з прав людини. База рішень HUDOC. URL: https://hudoc.echr.coe.int/

4. Міжнародний кримінальний суд. Офіційний вебсайт і матеріали судової практики. URL: https://www.icc-cpi.int/

5. Рада Європи. Офіційний вебсайт і матеріали з прав людини та кримінального права. URL: https://www.coe.int/

6. Управління Верховного комісара ООН з прав людини. Матеріали з міжнародного права прав людини. URL: https://www.ohchr.org/

Основна література

1. Настільна книга з розбудови доброчесної організації Національне агентство з питань запобігання корупції – 2024 – 47 с. https://wiki.nazk.gov.ua/wp content/uploads/2024/nastilna_knyga_z_rozbudovy_dobrochesnocti.pdf

2. Збірник основних нормативних документів у сфері запобігання і протидії корупції: посібник для закладів вищої освіти /Укладачі доктор юридичних наук, професор В.О. Заросило, доктор юридичних наук, доцент І.В. Сервецький, кандидат юридичних наук Сорокіна Л.В.. Київ: "Видавництво Людмила", 2022. 604 с.

3. Національне агентство з питань запобігання корупції посібник для закладів вищої освіти за заг. редакцією доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 120 с.

4. Національне антикорупційне бюро України посібник для закладів вищої освіти / за заг. редакцією доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 168 с

5. Баришніков В.М. Запобігання та протидія корупції у підрозділах державної служби зайнятості : навч.-метод. посіб. /В.Н. Баришніков. К. :ІПК ДСЗУ, 2020. - 124 с.++++ антикорупційної політикидержави / Дзвінчук Д., Баран М. // Вісник ДСУ. - 2022. - № 3. - С. 32 - 37.

6. Запобігання та протидія проявам корупції (для працівників органів державної влади та місцевого самоврядування I-VII категорії посад) [Текст] : [посіб.] / Братель С. Г., Василевич В. В., Золотарьова Н. І. та ін. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2022. - 376 с. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http: //www.naiau.kiev.ua/nniu_site/files/1 /korrup_2012.doc.

7. Клименко, Ніна. Щодо сутності корупції та антикорупційних судових експертиз / Ніна Клименко // Віче.-2012. - № 6. - С. 15 - 17.

8. Клименко, Наталія. Окремі аспекти відповідальності за порушення бюджетного законодавства в Україні / Наталія Клименко // Вісник НАДУ. - 2012.- №1. - С. 139 - 146.

9. Козіна, В. Невизначеність статусу посадових осіб місцевого самоврядування як передумова вчинення правопорушень у сфері службової діяльності / В. Козіна // Вісник ДСУ. - 2011. - № 3. - С. 25- 26.

10. Кравченко Т. А. Особливості формування комплексного механізму протидії корупції в органах місцевого самоврядування в Україні / Т. А. Кравченко // Держава та регіони. Сер. Держ. упр . - 2012. - Вип. 2. - С. 164-168.

11. Максимович Р.Л. Коментар Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" [Текст] / Р. Л. Максимович ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. -

Л. : ЛьвДУВС, 2012. - 279 с.

12. Михненко, Анатолій. Антикорупційна політика держави як передумова суспільного розвитку / Анатолій Михненко // Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць. - 2011. - випуск 3. - С. 179 - 182.

13. Невмержицький, Євген. Політико - правовий аналіз механізмів протидії зловживанням у державному апараті / Євген Невмержицький // Віче. - 2012.- С. 12 - 15.

14. Невмержицький С.В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : моногр. / Є.В. Невмержицький ; Акад. прокуратури України. - К. : КНТ, 2008. - 368 с.

15. Перен, М. Запобігання корупції в системі політико-владних відносин сучасного українського суспільства / М. Перен, В. Ребкало // Вісник НАДУ. - 2011. - № 4. - С. 191 - 200.

16. Посібник для державного службовця з питань запобігання корупційних діянь / уклад. С.М. Серьогін, О.Л. Молошна, В.В.Баштанник, О.А. Тертишна, Н.А. Липовська, І.І. Хожило, О.В.Антонова, В.В. Лола, І.В. Письменний, О.С. Петренко, С.С. Серьогін. - Д. : ДРІДУ НАДУ, 2019. - 136 с.

Додаткова література

1. Практичний порадник для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань запобігання корупційних діянь відповідно до Закону України "Про засади запобігання та протидії корупції" [Текст] : [метод. рек.] / Нац. акад. держ. упр. При Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр., Голов. упр. держ. служби України ; [уклад.: С. М. Серьогін та ін.]. - Д. : ДРІДУ НАДУ, 2021. - 213 с.

2. Романюк Б. В. Законодавство України та зарубіжних країн щодо протидії корупції. Міжнародний досвід боротьби з корупцією: монографія / Б. В. Романюк, О. Ю. Бусол; Рада нац. безпеки і оборони України, Міжвідом. наук.-дослід. центр пробл. боротьби з організованою злочинністю. - К. : ТОВ "Поліграф-Сервіс", 2019. - 627 с.

3. Савчук О. П. Корупція: багатоаспектність явища: навч. посіб. / О. П. Савчук, В. Л. Бабич, В. А. Бабич; Держ. податк. адмін. України. - Ірпінь, 2019. - 65 с.

4. Соловйов В. Теорія "раціонального злочину" як підґрунтя для антикорупційної політики / В.Соловйов // Вісник НАДУ - 2021.- № 4. - С.39 - 48

5. Сторожев С.В. Класифікація корупційних дій і методів боротьби з корупцією / С.В. Сторожев, Д.В. Каніболотський // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво . - 2011. - Вип. 6. - С. 107-113.

6. Фомін М.В. Корупція і тіньова економіка: політ економічний аспект: монографія / М. В. Фомін, В. В. Приходько, М. Г. Каптуренко, В. В. Кузьменко, І. Г. Мішина; ред.: М. В. Фомін; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. - Донецьк : ДонНУЕТ, 2012. - 332 с.

7. Чаркіна, Анастасія. Деякі питання стану хабарництва в судовій гілці влади та можливі шляхи його подолання / Анастасія Чаркіна // Віче. - 2012. - № 12. - С. 29 - 32.

8. Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні: навч. посібник /1. С. Бондар, В. Г. Горник, С. О. Кравченко, В. В. Кравченко. Київ: Вид-во Ліра-К, 2016. 192 с.
9. Білецький А. В. Участь громадськості в запобіганні корупційним злочинам в Україні

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека юриста, WEB кафедра права. URL: http://www.kafedr.at.ua/board/rimske_pravo.
2. Національна парламентська бібліотека України. URL: http://www.catalogue.nplu.org.
3. Офіційний веб. Сайт Міністетства юстиції України. URL: http://www. minjust.gov.ua.
4. Інформаційно – пошукова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL: http://www. nau.ua.
5. Офіційний сайт Адміністрації Президента. URL: http://www.president.gov.ua/ru/content/secretariat.
6. Національна бібліотека України ім.В.І.Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua.
7. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: http://www.rada.gov.ua
8.. Національна парламентська бібліотека України. URL: http://www.catalogue.nplu.org .